

Η αποδαιμονοποίηση του φιλελευθερισμού, οι ανισότητες και η κοινωνία

Το βιβλίο αυτό είναι γραμμένο από ένα συγγραφέα που γνωρίζει καλά την ιστορία των θεσμών, αλλά και οικονομικά

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΧΑΤΖΗΣ

Φιλελευθερός
εκδ. Πεπόνιος, σελ. 112

ΤΟ ΑΝΤΩΝΙ ΚΑΡΑΜΠΑΤΖΟΥ*

Το βιβλίο του συναδέλφου Αριστείδη Χατζή «Φιλελευθερισμός» ξέρεται σε μία εποχή όπου τα φιλελευθεριδώδη αμφιβοτούνται δικινώς, συχνά όμως από άγνοια για το πραγματικό περιεχόμενό τους. Κι πάροι μας δεν αποτελεί φυσικά εξαιρεστ. Εποι., το βιβλίο αυτό αποτελεί μία εξαιρετικά κράση συμβολή στον σύγχρονο δημόσιο διάλογο. Είναι μία σύντομη, αλλά πυκνή και εύλαπτη εισαγωγή στον φιλελευθερισμό, γραμμένη από έναν συγγραφέα που γνωρίζει καλά ιστορία των θεσμών και οικονομικό, που ζέρει να ξεκαρίζει το συναδέλφο του επουσιώδες – αρετή απολότως κρίσιμη σ' ένα τέτοιο θέμα όπως ο φιλελευθερισμός, όπου οι οριούμοι και οι επιμέρους αποκρώσεις ποικίλουν.

Ο σύγχρονος φιλελευθερισμός – όπως τουλάχιστον των προσλαμβάνεν του συγγραφέας βασίζεται σε δύο πυλώνες, που αποτελούνται και τα δύο κύρια μέρη του βιβλίου: στον πολιτικό και στον οικονομικό φιλελευθερισμό. Ο ένας πυλώνας όμως προϋποθέτει αλλά και τροφοδοτεί

συγχρόνως τον άλλον: η πολιτική ελευθερία, οι θεοροί και το κράτος δικαίου επιτρέπουν στην οικονομική ελευθερία να ανθίσει, αλλά και πιο τελεταιαία ενισχύεται με τη σειρά της την πολιτική ελευθερία: οι δύο πυλώνες είναι αλληλένδετοι και αποδίδουν τη μέγιστη συνδυαστικά. Και πράγματι, οι χώρες που εμφανίζουν σήμερα τη μεγαλύτερη επικερίωση ευημερίας είναι εκείνες που εξασφαλίζουν στους πολίτες τους τη μεγαλύτερη πολιτική, κοινωνική και οικονομική ελευθερία.

Κρίσιμη παράμετρος

Οι σύγχρονες διπλές κοινωνίες αφορώνται πράγματα από τη βασική φιλελευθερία παραδοσών όπως, στο μέτρο που ένα άτομο δεν προσέχει τα δικαιώματα των άλλων, είναι κατ' αρχάς ελεύθερο να επιδιώκει την πραγμάτωση της δικής του, προσωπικής αντίληψης για το αιτούμενο του καλό, δηλαδή γι' αυτό που θεωρεί το ίδιο ότι δίνει αξία στα ζητά του. Η ελευθερία επιλογών, η ελευθερία αυτογραφής του βιβλίου της ζωής μας, το ότι δηλαδή είμαστε εμείς οι ίδιοι συγγραφείς του βιβλίου της ζωής μας, είναι αξίες υψηλών σημασιών σε μία φιλελευθερή κοινωνία: και πιο κρίσιμη αυτή παράμετρος αναδεικνύεται με ενάργεια από τον συγγραφέα.

Ουτόσο, δεν μπορεί να παραγωγείται εδώ ότι κανένας άτομο δεν είναι απολύτως ελεύθερο. Υπάρχει και πλήθος φυσικών, κοινωνικών και θεορητικών περιορισμών, που δεν επιτρέπουν σε όλους μας να εναρκούσουμε με τον ίδιο τρόπο τις παραπάνω ελευθερίες. Και προφανώς, οι ανισότητες αφετηρίας πα-

ράγουν συναντήσεις στη γραμμή του τερραποτού. Μία σύγχρονη δίκαιοι και ανοικτή κοινωνία, όμως, πρέπει πρωτίστως να εξασφαλίζει κοινωνική αλληλεγγύη και κινητικότητα, και ιδίως τα αισθητά ευκαιρίων γι' αυτό και πρέπει να βοηθεί, όσο αυτό είναι εφακτό, στη γραμμή αφετηρίας του στίβου της ζωής.

Αναφορικά, τώρα, με το δεύτερο μέρος του βιβλίου, που αφορά τον οικονομικό φιλελευθερισμό, ο συγ-

γραφέας είναι εξίσου σαφής: η ελεύθερη οικονομία συνιστά εκείνην την τρόπο οικονομικής οργάνωσης που οδηγεί σε μία αποτελεσματική κατανομή των πόρων και έτσι στη μεγιστοποίηση των ατομικής και κοινωνικής ευημερίας. Ο συγγραφέας ορθώς τα υπογραμμίζει εδώ τη συμβολή της ελεύθερης οικονομίας στους αλματώδεις ρυθμούς ανάπτυξης που έχει ο διπλικός κόρος μεταπλασικά, καθώς επίσης και στον σπουραντικό (όχι όμως κερδοποιητικό) περιορισμό τις ακραίες φωτιές σε παγκόσμια κλίμακα. Δεν θα παραβλέψει όμως συγχρόνως και τα προβλήματα που εμφανίζει στην πράξη το πρότυπο της ελευθερίας οικονομίας, όπως είναι κυρίως οι κοινωνικοοικονομικές ανοιδότητες ή η διαπλοκή της οικονομικής με την πολιτική εξουσίας.

Γενικότερα, όλωστε, ο συγγραφέας παράδεχται ότι μία φιλελευθερή κοινωνία δεν είναι κάποιος παράδεισος επί γν̄ς: έχει ασφαλώς πολλά προβλήματα. Ωστόσο, δεν πάνε να αποτελέσει κατ' αρχάς μία κοινωνία ελευθερίας, πρόσδοτης και ευημερίας. Παροτριά λίστα αυτήν την κοινωνία που περιγράφεται στο ωραίο απόστομα, που παραβλέπει το συγγρα-

* Ο κ. Αντώνιος Καραμπατζός είναι αναπληρωτής καθηγητής στη Νομαρχία Σκοπίων.